

Zadeva C-485/19

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

25. junij 2019

Predložitevno sodišče:

Krajský súd v Prešove (Slovaška)

Datum predložitvene odločbe:

12. junij 2019

Tožeča stranka:

LH

Tožena stranka:

PROFI CREDIT Slovakia s.r.o.

Predmet postopka v glavni stvari

Tožba potrošnika, s katero od upnika zahteva vračilo 1500 EUR z obrestmi zaradi nepoštenih pogojev v potrošniški kreditni pogodbi.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Krajský súd v Prešove (okrožno sodišče v Prešovu, Slovaška; v nadaljevanju: okrožno sodišče v Prešovu) vprašanja zastavlja na podlagi člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije, ki se nanašajo na uporabo izraza zastaranje ter uporabo dokaznega bremena in metode skladne razlage na področju varstva potrošnikov glede na člen 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, načelo učinkovitosti in neposredni učinek Direktive 2008/48.

Vprašanja za predhodno odločanje

A.

- I. Ali je treba člen 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: člen 47 Listine) in implicitno pravico potrošnika do učinkovitega pravnega sredstva razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji – iz člena 107(2) Občianský zákonník (slovaški civilni zakonik) o zastaranju pravice potrošnika v objektivnem zastaralnem roku treh let – po kateri pravica potrošnika do povračila zaradi nepoštenega pogodbenega pogoja zastara, tudi če potrošnik sam ni zmožen presojati nepoštenega pogodbenega pogoja, in ta zastaralni rok teče, tudi če se potrošnik ne zaveda, da je pogoj nepošten?
- II. Če je zakonska ureditev zastaranja pravice potrošnika v objektivnem roku treh let kljub neozaveščenosti potrošnika skladna s členom 47 Listine in z načelom učinkovitosti, predložitveno sodišče sprašuje:

Ali člen 47 Listine in načelo učinkovitosti nasprotujeta nacionalni praksi, po kateri je **dokazno breme** na strani potrošnika, ki mora na sodišču dokazati, da so bile osebe, ki so delovale za kreditodajalca, **seznanjene** z dejstvom, da kreditodajalec krši pravice potrošnika, in sicer v obravnavani zadevi z dejstvom, da kreditodajalec s tem, da ni navedel točne efektivne obrestne mere (EOM), krši zakonski predpis, in dokazati, da je seznanjen z dejstvom, da je v tem primeru posojilo brez obresti in da to, da je kreditodajalec prejel plačilo obresti, pomeni neupravičeno obogatitev?

- III. Če je odgovor na vprašanje v oddelku A, točka II, nikalen, komu izmed upraviteljev, družbenikov in komercialnih zastopnikov kreditodajalca mora potrošnik dokazati seznanjenost iz vprašanja v oddelku A, točka II?
- IV. Če je odgovor na vprašanje v oddelku A, točka II, nikalen, kolikšna **stopnja** seznanjenosti zadostuje za dosego cilja, namreč **dokazati naklep** ponudnika v zvezi s kršitvijo zadevne zakonodaje na finančnem trgu?

B.

I. Ali učinki direktiv in upoštevne sodne prakse Sodišča Evropske unije v zadevah Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278; Pfeiffer, od C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, točki 113 in 114; Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, točka 48; Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, točka 100; Dominguez, C-282/10, točki 25 in 27, in Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2,

točka 38, nasprotujejo nacionalni praksi, na podlagi katere je nacionalno sodišče prišlo do zaključka glede razlage, skladne s pravom EU, brez uporabe metod razlage in brez ustrezne obrazložitve?

II. Ali je v primeru, da sodišče po uporabi metod razlage, kot so zlasti teleološka razlaga, avtentična razlaga, zgodovinska razlaga, sistematična razlaga, logična razlaga (metoda *a contrario*, metoda *reductio ad absurdum*), in po uporabi nacionalnega pravnega reda v celoti, da se doseže cilj iz člena 10(2)(h) in (i) Direktive 2008/48 (v nadaljevanju: Direktiva), pride do zaključka, da razlaga, skladna s pravom EU, usmerja v položaj *contra legem*, mogoče priznati – na primer s primerjavo z razmerji pri diskriminaciji ali varstvu zaposlenih – neposreden učinek zgoraj navedene določbe direktive za namen varstva podjetnikov v razmerju do potrošnikov v kreditnih razmerjih in prenehati uporabljati zakonsko določbo, ki ni skladna s pravom EU?

Zakonodaja in sodna praksa Evropske unije

Člen 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

Direktiva 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS

Sodbe Sodišča Evropske unije v združenih zadevah *Océano Grupo Editorial in Salvat Editores*, C-240/98 do 244/98; *Pfeiffer*, C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:58; *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:233; C-89/08 P, EU:C:2009:742; *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:27; *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2; *CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus*, C-449/13, EU:C:2014:2464; *Ernst Georg Radlinger in Helena Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283; *Rasmussen*, C-441/14 EU:C:2016:278; v združenih zadevah *Francisco Gutiérrez Naranjo in drugi*, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980; *Home Credit Slovakia a.s./Klára Bíróová*, C-42/15, EU:C:2016:842; *Cresco Investigation*, C-193/17, EU:C:2019:43; *Mariusz Pawlak*, C-545/17, EU:C:2019:260

Nacionalna zakonodaja in sodna praksa

Člen 107(1) in (2) Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. (civilni zakonik, zakon št. 40/1964).

Člena 15 in 16 Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. (kazenski zakonik, zakon št. 300/2005)

Člen 2(2) Civilný sporový poriadok, zákon č. 160/2015 Z.z. (zakonik o civilnem postopku, zakon št. 160/2015)

Člena 9 in 11 zakon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteljskih úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zakon št. 129/2010 o potrošniških kreditih ter drugih kreditih in posojilih, odobrenih potrošnikom, in o spremembi nekaterih zakonov) v različici, ki je veljala do 1. maja 2018

Sodba Najvyšší súd Slovenskej republiky (vrhovno sodišče Slovaške republiky; v nadaljevanju: vrhovno sodišče Slovaške) z dne 18. oktobra 2018, številka zadeve 1Cdo 238/2017

Sodba vrhovnega sodišča Slovaške z dne 22. februarja 2018, številka zadeve 3 Cdo 146/2017.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Oseba LH (v nadaljevanju: tožeča stranka) je 30. maja 2011 sklenila pogodbo o potrošniškem kreditu z družbo PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o. (v nadaljevanju: tožena stranka). Posojilo je znašalo 1500 EUR, obrestna mera 70 % in efektivna obrestna mera (EOM) 66,31 %, v štirih letih pa je bilo treba skupaj vrniti 3698,40 EUR v 48 mesečnih obrokih po 77,05 EUR. Že v prvem letu kreditnega razmerja je tožena stranka od tožeče stranke zahtevala provizijo v višini 367,49 EUR za možnost prekinitve plačevanja obrokov, čeprav ni bilo gotovo, da bo tožeča stranka v prihodnje uporabila tudi to možnost. Tožeča stranka torej ni prejela 1500 EUR, ampak samo 1132,51 EUR, kar pomeni, da je prejela posojilo, ki je bilo za 24 % nižje od odobrenega.
- 2 Ob sklenitvi pogodbe tožeča stranka ni prejela informacije o efektivni obrestni meri. Obroki posojila v pogodbi niso bili razčlenjeni na glavnico, obresti in druga bremena, kar je v nasprotju s takrat veljavnim besedilom člena 9(2)(k) zakona št. 129/2010 o potrošniških kreditih; navedeni člen je to specifikacijo zahteval do 1. maja 2018.
- 3 Sodišče Evropske unije pa je 9. novembra 2016 v zadevi C-42/15 presodilo, da je zgoraj navedena zakonska določba, ki določa tako specifikacijo obrokov kredita, v nasprotju z Direktivo 2008/48. Slovaški zakonodajalec je to zakonsko pomanjkljivost takoj odpravil in zgoraj navedeno problematično zakonsko določbo spremenil z veljavnostjo od 1. maja 2018.
- 4 Tožeča stranka je toženi stranki za vračilo posojila plačala 3698,40 EUR.
- 5 Oseba LH je 2. februarja 2017 od odvetnika izvedela, da jo je tožena stranka oškodovala, ker je uporabila nepoštene pogoje, in da ni bila pravilno obveščena o EOM. Zato je oseba LH 2. maja 2017 vložila tožbo.
- 6 Tožeča stranka zahteva vračilo provizije, ker se po slovaškem pravu napačna navedba EOM kaznuje med drugim tako, da kreditodajalec izgubi pravico do provizije.

- 7 V postopku pred nacionalnim sodiščem tožena stranka trdi, da je pravica tožeče stranke zastarala.

Kratka predstavitev razlogov za predložitev predloga

- 8 Kar zadeva vprašanje za predhodno odločanje iz oddelka A, nacionalno sodišče meni, da je videti, da ob predložitvi pogodbe ni bila točno določena EOM in da je bila zaračunana nepoštena provizija.
- 9 Kar zadeva ugovor o zastaranju, je treba po slovaškem pravu pravico, ki izhaja iz neupravičene obogatitve, uveljavljati v subjektivnem zastaralnem roku dveh let. Ta rok začne teči od trenutka, ko se tožeča stranka seznanila z dejstvom, da je prišlo do neupravičene obogatitve. Nacionalno sodišče meni, da je tožeča stranka spoštovala navedeni rok in je tožbo vložila pravočasno.
- 10 Poleg subjektivnega roka obstaja tudi objektivni rok za uveljavljanje te pravice. Če je neupravičena obogatitev naklepna, ta pravica zastara v desetih letih od dne nastanka navedene obogatitve. Pri neupravičeni obogatitvi, ki izhaja iz malomarnosti, ta pravica zastara v treh letih od dneva nastanka navedene obogatitve.
- 11 Nacionalno sodišče izjavlja, da ga po novem zakoniku o civilnem postopku zavezuje ustaljena sodna praksa vrhovnega sodišča Slovaške. V skladu s sodbo vrhovnega sodišča Slovaške z dne 18. oktobra 2018 je dokazno breme glede vprašanja, ali se uporablja triletni ali desetletni zastaralni rok, na strani potrošnika. Pri zadnjenavedenem roku mora potrošnik zlasti natančno določiti trenutek, ko je nastala obogatitev, in nato dokazati, da je imel kreditodajalec naklep (element zavedanja in hotenja) doseči premoženjsko korist v škodo potrošnika. Pri oceni odgovornosti (element zavedanja in hotenja) je treba po analogiji uporabiti načela kazenskega prava. Če potrošnik naklepa kreditodajalca ne dokaže, se uporablja triletni rok.
- 12 Vendar po mnenju nacionalnega sodišča ni jasno, kolikšno težo kršitve prava je treba dokazati. V tem smislu pojasnjuje, da skoraj ni mogoče, da bi tožeča stranka dokazala vsaj morebitni naklep tožene stranke glede tega, ali se je ta zavedala, da krši predpise s področja potrošniških kreditov, in da se v takem primeru zavedala, da se bogati na račun tožeče stranke. Prav tako ni jasno, za katere osebe je treba dokazati tak naklep, ali za upravitelja, družbenika ali komercialne zastopnike tožene stranke.
- 13 Glede tega se nacionalno sodišče sklicuje na sodbo v zadevi CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus, C-449/13, EU:C:2014:2464, v kateri je Sodišče presodilo, da pravo Unije nasprotuje nacionalni zakonodaji, v skladu s katero bi dokazno breme glede neizpolnitve obveznosti zagotovitve ustreznih informacij potrošniku in ocene kreditne spodobnosti potrošnika nosil potrošnik. V primerjavi z zgoraj navedeno zadevo je za slovaškega potrošnika veliko težje dokazati naklep kreditodajalca.

- 14 Kar zadeva časovno omejitev uveljavljanja pravice potrošnika, nacionalno sodišče pojasnjuje, da je Sodišče Evropske unije v združenih zadevah Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980, presodilo, da Direktiva 93/13/EGS nasprotuje nacionalni sodni praksi, ki časovno omejuje restitucijske učinke, povezane s sodno ugotovitvijo nepoštenosti pogoja, zgolj na zneske, ki so bili neupravičeno preplačani na podlagi takega pogoja po razglasitvi odločbe, s katero je bila sodno ugotovljena ta nepoštenost.
- 15 Nacionalno sodišče dvomi, da je zgoraj navedena nacionalna praksa odločanja, ki v obravnavani zadevi pravzaprav vodi v uporabo objektivnega zastaralnega roka treh let in v oslabitev pravice neobveščene potrošnika, tako da svojo pravico izgubi, skladna z učinkovitim pravnim sredstvom in načelom pravičnega sojenja iz člena 47 Listine ter načelom učinkovitosti prava Unije.
- 16 Kar zadeva vprašanje za predhodno odločanje iz oddelka B, ki se nanaša na metode razlage prvotne določbe člena 9(2)(k) zakona št. 129/2010, ki je določala specifikacijo obrokov kredita glede na delež glavnice, obresti in drugih bremen, nacionalno sodišče navaja, da je vrhovno sodišče 22. februarja 2018 odločilo, da je treba v starih zadevah iz časa pred spremembo tega zakona uporabiti skladno razlago. V skladu s to sodbo je treba navedeno določbo člena 9(2)(k) zakona št. 129/2010 razlagati tako, da ne določa obveznosti specifičnega navajanja zahtevanih informacij za vsako postavko (in sicer za glavnico, obresti in druga bremena), ampak samo obveznost, da se navedejo skupaj za obrok, ki zajema glavnico, obresti in druga bremena.
- 17 Nacionalno sodišče meni, da iz zgoraj navedene sodbe ni jasno, katere metode razlage je uporabilo vrhovno sodišče in kako je prišlo do skladne razlage. Nacionalno sodišče meni, da bi bila taka skladna razlaga zadevne določbe v nasprotju z zakonom. Ena rešitev bi lahko bila, da se navedena določba neha uporabljati, vendar bi se morala zadeva nanašati na pomembna družbena razmerja, kot je diskriminacija (Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278) ali ogrožanje zdravja delavcev (Pfeiffer, C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:58). Nacionalno sodišče dvomi, da je za varstvo podjetnikov, ki ponujajo denar, mogoče Direktivi 2008/48 priznati neposreden učinek, ker bi bilo to v nasprotju s pravno varnostjo potrošnikov, ki so morda zaupali v različico navedenega zakona.